

ОРХИДЕИ ЦЕНТРАЛЬНОГО БАСЕЙНА
СЕВЕРСКОГО ДОНЦА В ПРИРОДЕ
И ПЕРВИЧНОЙ КУЛЬТУРЕ

Н.Б. Гапоненко, Ю.В. Минина

Национальный ботанический сад
им. Н.Н. Гришко НАН Украины, Украина, Киев

Представлены данные о видовом составе, распространении и структуре популяций орхидей центрального бассейна Северского Донца. Рассмотрены результаты исследований по культивированию и размножению некоторых видов орхидей в условиях Национального ботанического сада им. Н.Н. Гришко НАН Украины.

ORCHIDS OF THE CENTRAL BASIN
OF SIVERSKY DONETS IN NATURE
AND IN INITIAL CULTURE

M.B. Gaponenko, Yu.V. Minina

M.M. Grishko National Botanical Gardens,
National Academy of Sciences of Ukraine, Ukraine, Kyiv

The data on species content, distribution and structure of orchid population in the central basin of Siversky Donets are cited. The results of researches on cultivation and propagation of some orchid species under the condition of M.M. Grishko National Botanical Gardens are considered.

УДК 582.766.9:581.142

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ НАСІННЄВОГО РОЗМНОЖЕННЯ КЛОКИЧКИ ПЕРИСТОЇ В КУЛЬТУРІ

Т.О. ДЕРЕВЕНКО, Б.К. ТЕРМЕНА

Ботанічний сад Чернівецького державного університету ім. Ю. Федьковича
Україна, 58022 Чернівці, вул. Федьковича, 11

Досліджено деякі біологічні особливості насіння палеоген-неогенового релікта *Staphylea pinnata* L. Занесеного до Червоної книги України. Встановлено показники плодоношення особин різних вікових груп (g_1 , g_2 , g_3) і запропоновано первинну агротехніку вирощування сіянців даного виду в культурі на території Північної Буковини.

Збереження біологічного різноманіття є одним із пріоритетів сучасного етапу розвитку людства. В умовах, коли флора усіх природно-історичних регіонів України вже зазнала значного впливу людини, наукове значення видів, які потребують охорони, набуває особливої ваги. Одним з ефективних методів збереження зникаючих видів є вирощування і вивчення їх біоекологічних властивостей у ботанічних садах.

Клокичка периста (*Staphylea pinnata* L.) — раритетний палеоген-неогеновий релікт, занесений до Червоної книги України [5]. Арал цього виду диз'юнктивний, а окремі локалітети нечисленні [3]. Тому певної акту-

альності набуває робота з вивчення закономірностей розмноження клокички перистої з подальшою репатріацією її в природні місця зростання.

Staphylea pinnata — листопадний кущ заввишки до 5 м. Цвіте у травні, плоди (коробочки) досягають у липні — вересні. Мезофіт, ентомофіл, автохор і ендозоохор [1].

У дендрарії Ботанічного саду Чернівецького державного університету ім. Ю. Федьковича (ЧДУ) клокичка периста зростає вже понад 70 років [2]. Більшість колекційних екземплярів регулярно цвіте і плодоносить. Генеративні особини *Staphylea pinnata* з колекції належать до трьох вікових груп, які виділені нами згідно із загальноприйнятими індексами вікових станів [4]; цей факт

© Т.О. ДЕРЕВЕНКО, Б.К. ТЕРМЕНА, 2000

Порівняльні показники плодоношення *Staphylea pinnata* у дендрарії Ботанічного саду ЧДУ

Вікова група	Рясність плодоношення, бали (0–5)	Кількість насінин у коробочці, шт.	Розміри коробочки, см		Розміри насіння, см			Маса 1000 шт. насінин, г
			Довжина	Діаметр	Довжина	Ширина	Індекс форми	
g ₁	1	2,00 ± 0,31	2,20 ± 0,06	2,34 ± 0,05	0,78 ± 0,01	0,80 ± 0,01	1,03	191
g ₂	2	1,96 ± 0,47	2,60 ± 0,06	3,02 ± 0,07	0,98 ± 0,01	0,99	1,01	294,3
g ₃	4	1,84 ± 0,20	3,06 ± 0,06	3,55 ± 0,08	1,10 ± 0,01	1,09 ± 0,01	0,99	346,2

відображений у показниках плодоношення (таблиця).

В умовах Ботанічного саду ЧДУ сіянці *Staphylea pinnata* починають плодоносити на 10–11-й рік життя, утворюючи поодинокі коробочки на кількох гілках верхньої частини крони.

Насіння починає дозрівати у третю декаду липня і повністю опадає на землю до другої декади жовтня. Частина насіння (1–2 %) починає проростати ще в коробочках, одразу після опадання в серпні. При посіві у холодний парник воно утворює зародкові корінці і у такому стані перезимовує. Наприкінці весни з цього насіння розвиваються нормальні (типові) проростки. У лютому — березні, в період відлиг, спостерігається початок проростання насіння на ґрунті під шаром опалого листя. Частина проростків гине від наступних заморозків, частину поїдають птахи.

На основі приведених нами дослідів пропонуємо первинну агротехніку вирощування сіянців клокички перистої в культурі на території Північної Буковини:

Час висіву	Серпень
Норма висіву, г/м	7–8
Глибина висіву, см	1,5–2
Субстрат	Торфова кришка з піском
Тривалість вирощування в посівному відділенні, дні	3
Умови вирощування насіння	Парник

При посіві свіжозібраного насіння до початку зими клокичка формує зародковий корінець і в такому стані перезимовує. Поодинокі сходи з'являються у першу декаду

червня; масові сходи — у третю. Ґрунтова схожість свіжозібраного насіння досягає майже 85 %.

1. *Ареалы деревьев и кустарников СССР*. — Л.: Наука, 1986. — Т. 3. — С. 67.
2. *Костевич З.К.* Деревья и кустарники Черновицкого ботанического сада // Бюл. Глав. бот. сада. — 1960. — Вып. 36. — С. 18–26.
3. *Мельник В.И.* Реликт неогеновых лесов — клекачка перистая (*Staphylea pinnata* L.) в Украине // Интродукция и акклиматизация растений. — 1995. — Вып. 23. — С. 23–28.
4. *Ценопопуляции растений*. — М.: Наука, 1976. — 236 с.
5. *Червона книга України (Рослинний світ): Укр. енцикл.*, 1996. — С. 182.

Надійшла 23.03.2000

НЕКОТОРЫЕ ОСОБЕННОСТИ СЕМЕННОГО РАЗМНОЖЕНИЯ КЛЕКАЧКИ ПЕРИСТОЙ В КУЛЬТУРЕ

Т.А. Деревенко, Б.К. Термена

Ботанический сад Черновицкого государственного университета им. Ю. Федьковича, Украина, Черновцы

Изучены некоторые биологические особенности семян палеоген-неогенового реликта *Staphylea pinnata* L., занесенного в Красную книгу Украины. Определены показатели плодоношения особей различных возрастных групп (g₁, g₂, g₃) и предложена первичная агротехника выращивания семян данного вида в культуре на территории Северной Буковины.

SOME PECULIARITIES OF SEEDING OF BLADDERNUT IN CULTURE IN THE CHERNIVTSY BOTANICAL GARDENS

T.A. Derevenko, B.K. Termena

Botanical Gardens, Yu. Fedkovych Chernovtsy State University, Ukraine, Chernovtsy

Some biological peculiarities of seeds of bladdernut — the relic from Red Data Book of Ukraine and the data of seeding of different age-grade (g₁, g₂, g₃) of this species were described in our paper. The method of growing the seeding of bladdernut ex situ is proposed.